

Szerkesztőségi iroda:
Főútea 186. sz. — Ide intézendő minden a lap szellemi részére vonatkozó közlemény.

Hirdetések elfogadtnak Gyulán, a kiadóhivatalban, Nagy Ferenc könyvkereskedésében; Pesten Neumann A. és társa hirdetés-irodájában, (kigyóútea, 6. sz.)

Hirdetések díja: Egy négy hasábos Garmondsor 5 kr. — Bélyegdíj 30 kr.

BÉKE

Megjelenik hetenként egyszer minden vasárnap.

Előfizetési feltételek:

Egész évre . . . . . 4 ft.
Fél évre . . . . . 2 ft.
Negyed évre . . . . . 1 ft.

Az előfizetések bérmentesített levelekben a lap kiadó hivatalához intézendők.

politikai, gazdasági és ismeretterjesztő hetilap.

Okuljunk!

Ki tudná megmondani, hányszor hallotta életében példabeszédet: maga kárán tanul a magyar. Ki tudná megmondani, hányszor volt már igazán alkalmunk okulni saját kárunkon s van-e nemzet, melynek történelme annyi véres drámát tudna felmutatni, melyet intő például jegyzett fel számunkra a történelem hízelgési nem tudó műzsája. Ma azonban szerencsésre, más példáján is okulhatunk, ha akarunk, vagy is okulhatnánk, ha tudni illik bíránk. Ott áll az egykor hatalmas és megdöntetlennek hitt francia nemzet, jelenleg talán léteérti küzdelmével, mint a pártviszály által megbénított haldokló óriás, s ki bírná megmondani: akad-e férfiú s tömörül-e ennek zászlója alá párt, mely a haza megmentésének ropant feladatával megmérkőzni elég erkölcsi erővel bírand?

Ki Franciaország társadalmi viszonyairól csak annyit is tudott, mint a mennyit a napi sajtó által hozott események philosophiájából meríthetett magának, könnyen beláthatá, hogy a szuronyok hatalmára s a bérenc soldateska parvenu-ira támaszkodó napoleoni dynastiának azonnal bukni kell, mihelyt a hadsereg s a francia harci dicsőség prestige-e megszűnik a tömeg kebelében forrongó pártoknak hallgatást parancsolni. Mig azonban ezzel mindenki tisztában volt, erősen hitte egyszersmind azt is, hogy

leend egy eszme, mely a harci dicsőség varázsánál is erősebb, mely a nemzetet egybe forrasztva, képessé teendő az önvédelemre, s hogy ez eszme a köztársaság eszméje lesz. Azonban ugy látszik, hogy azok is, kik magokat e hiedelem karjai közé veték, esalatkoztak. A haut gout embereinek nem kell a köztársaság, mely könnyen azon veszélynek teszi ki a nemzetet, hogy ellene újra solidaris eljárásra hívja fel a dynastikus érzelmű vén Európát; nem kell már azért sem, mert e kormányformához oly sok és fájó emlékek vannak a múltból kötve. A bourgeoisie gyanus szemekkel tekint a köztársasági eszme hamuja alatt lapangó sociál-democrata érzelmek parázsára; a munkás osztály és a sepredék a köztársaságot örömmel üdvözlö; de nem az eszméért, melyet képvisel, hanem azért, hogy ennek jelvénye alatt reményli communistikus ábrándjainak diadalát. De mert a jelen küzdelemben egy vezéreszmére van szükség, felkarolja ugyan mindenik, de nem a kebel meggyőződésének melegevel, hanem titkos céljainak utógondolatával. És mert hiányzik mindentütt az eszme valódi varázsa; mert hiányzik azon erkölcsi alap, melyre kell minden eszmének támaszkodni: hiányzik egyszersmind azon erély, mely bármely kormánynak a kivitelben könnyedséget, — a kormányon az uralkodó eszmét képviselő férfiaknak erélyt, buzgalmat és kitartást kölcsönöz. Csak is ily alapjukban megromlott társadalmi viszo-

nyok között lehető azon zilált helyzet, melynek jelenleg Franciaország oly elszomorító sötét képét nyújtja. Nem rég Rouher, utána csak hamar Olivier, majd Palikao, most Favre Gyula, Rochefort, holnap talán Ledru Rollin, Flourens és Hugo Victor, kiről egy szép reggelen megérjük azt, hogy költői fantasiájában megálmodja, mikép kell a porosz Krupp-féle ágyuk ezer fontos golyóira egyszerű világrendítő költői rimekkel ripostirozva, megmenteni a hazát! — Ezek mellett a béke emberei, az orleanista Thiers és Trochu; az ellenállást a végsőig sürgető Gambetta, s a háttérben a restauratio kedvező percére ólálkodó vilhelmsói fogoly cselszövő clique-jével! — És a haza?! — Hiszen ez vérezhet, csak a személyes ambitio emelkedhesék diadalra. Hogy fog ki vergődni e helyzetből Franciaország? a jövő titka; bennünket érdekel ugyan e jövő, de nekünk most e percben csak a közelmúlt s részben a jelen tanúságára van szükségünk.

És most: fiat applicatio! A reánk nehezedett soldateska prestige-e 1859-ben Solferinónál, 1866-ban Sadowánál szétfoszlott, melynek ólomsulya mig reánk nehezedett egyik voltunk a közös nyomás alatt. Ma már a vásár szabad; fel is használjuk a szabad vásárt amugy Isten-igazában. Vannak ugyan, kik komolyan és férgőn a dologhoz látva igyekeznek helyrehozni a mulasztásokat, pótolni a hiányokat, üdvös javításokkal előkészíteni a nemzet számára a jö-

TÁRCA.

Az öngyilkosság mint társadalmi kérdés.

Des Etangs „Suicide politique en France“ című műve nyomán.
Közlő: Dr. Kovács István.
(Folytatás.)

Az ember szive nem maradhat folyton zárva a könnyör érzete előtt; a legvadabb szenvedélynek is pihenés kell s még némi silány vigasztalást nyújt a küzdelem e nyomorteljes napjain átfutó léleknek ha látja, hogy a legvadabbak is belefáradva a kegyetlenségbe s eltelve mintegy győzelmekkel, a győzöttnek segélyére igyekeznek. Így p. o. a büszke és kegyetlen Danton, ki september 2-át megelőző napon róá akart ijeszteni a királypártiakra s ki azután sok más pártiakra, valósággal rá is ijesztett, Danton mondjuk, arra igyekszik venni Camille-t, hogy kegyelmi bizottság alakítását kérje.

És Camille a forradalom borzasztó gyermeke ki a forradalom kezdetén oly gyermekes naivsággal követelte magának a lámpafa meghatalmazottja *) borzasztó címét, hogy beszél most; hallgassátok.

„Akarjátok, hogy tiszteljem alkotmányokat s hogy tőrdre boruljak előtte? Bocsássátok előbb szabadon azon kétszáz ezer polgárt kiket gyanusoknak neveztek!

„A septembei napok hősei, mond Michelet, egyszerre szelid és meghunyászkodókká lesznek, a jacobinusok clubbjának s a forradalmi törvényszék elnökei mérése-

keltekké válnak. Azután messzi mentek a vadságban, messzi akartak menni az irgalmasságban is s az által irták alá saját vesztüket.“ Ezek közé tartozott Osselin is. Osselin, ki mint a községtanács tagja, megbízatását az aug. 10-iki mozgalmaktól vette, ki az első forradalmi törvényszék elnöke, majd később a kiköltözöttetek ellen hozott halálos ítélet indítványozója volt s a tulzó hegypártiak között foglalt helyet, Osselin mondjuk megnyitá szivét a könnyör érzetének. A mint azt tevő el is vészett, mert ugyanakkor megsérté azon törvényt, mely döntő befolyásával lett alkotva, menhelyet adván házában egy szerencsétlen kiköltözött nejeinek. A mint ezen gyengeségéről értesültek tisztársai, kik a közjóléti bizottságban ültek, azonnal egyhangulag követelték a vétkes vád alá helyezését s az erre vonatkozó rendelet, a konvent megkérdése nélkül, azonnal kiadatott, nem elégedve még azzal, hogy 10 évi vassal súlyosított fogságra szóló büntetéssel gyalázták meg, eléggé aljasok voltak, elég gyalázatosan egy összeesküvés részesévé hazudni őt, melyet a Bicêtre-ben 30 gályarab szőtt. Higgyen a ki akar Fouquier-Tinville-nek az összeesküdteknek nem kevesebb állt szándékukban, mint megölni a jólléti s a közbiztonsági bizottság tagjait s azután megsütni s megenni szivüket. Mind a 30-at éjjel Párisba hurcolták s a Plessis fogházba helyezték el. Itt történt azután, hogy a konvent egykori tagja, Osselin, megtörve ezen gyalázat sulya alatt egy nagy szeggel szivébe szurt. Élete még nem aludt ki, midőn a tömeg értesülve az eseményről hatalmába kerítte. A haldoklót ide s tova voncolták; egyik hátrafelé cibálá e szavak között „már meghalt“ a másik előre lökdösé a válasszal; „majd csak meg fog halni“. Mindamellet megjelent bírái előtt, kik a dolgot sürgősnek látvá siettek az ítélet kimondásával, hogy legalább véglehelletét a hóhér karjai között adja ki.

A kémkedés és aljas árulkodás ugyanekkor napi ren-

den volt a fogházakban s a borzalmat a véghatárig vívte. Egyik hogy saját életét megmentve, a másik hogy a kor vagy helyesebben a nép hatalmasainak kögyéhez magának utat nyisson, másszor mint felhasználált aljas ügynökök, részesévé vallották magukat a körülmenyek között teljesen lehetetlen összeesküvéseknek, s a szerint a mint a gyűlölet vagy a szeszély parancsoló állíták össze az összeesküdtek lajstromát s terjeszték Fouquier-Tinville elibe. Ezen eddig szokatlan gyötörő tudat nyomása alatt, ezen láthatlan veszéllyel szemben sok fogoly megborzadt az élettől s igyekezett életének végét vetni. Egy közülök bizonyos Lyrand nevű, ki nem rég került a Luxemburgba, a tetőről a kövezetre ugrott s így halt meg; a Bicêtre-be ismét egy 80 éves öreg, kinek neve pedig egy lajstromban sem szerepelt, előbb pénzét az arnyékszekébe dobva, hasát egy borotvával felhasítva végezte ki magát.

Habár ezen tragikus halálmeg a társadalmi életben mintegy szokás érvényére emelkedve érintetlenül hagyá is a közérdekeltséget, Chamfort akadémiai tagnak öngyilkossági kísérletei mégis mindenkit meghatottak. Minden mellékes célok nélkül a 18-ik század philosophicus mozgalmához munkásul szegődén, egész lelkesedéssel és bátorsággal az új eszmék szolgálatába állt s mint ilyen sok ideig izelélé a népszerűség kéjitalát. Midőn azonban látta, hogy a forradalmat végzete véres utra sodorta, a fokozatos haladás s a békes reformok iránt táplált álmaiból ocsudni kezdett; jelleme s eszének természet-től öröklött szigorát gyakorolta ezentul a hatalom jöttment bitorlói ellenében, kiknek tulzása előtte utójára gyűlöletessé vált. Szoros viszonya Mirabeau, Condorcet és Rolanddal a község tanács s a jacobinusok vezéreinek gyilkos vádoskodása célpontjául tüze ki őt. Távol attól, hogy magát általuk visszavonulásával elfeledtessé volna, különös gyönyörét találta abban, hogy velők dacoljon s büszke gögőket megalazza. Egyébiránt első

*) A forradalom kezdetén midőn a nép tömegesen s hamar akart igazságot szolgáltatni valamely kezébe jutott gyanus egyén felett, azt nem bitórára, hanem a legközelebbi lámpafára akasztotta fel. Innen a lámpafa meghatalmazottja, innen a francia forradalom alatt divatba jött kiáltás a lámpafára, azaz: bitórára vele!

vét, s e jövő biztosításával szilárd alapra fektetni nemzetünknek úgy is oly sok oldalról kérdésessé tett fenmaradását az európai államegyesülésben s e párt ma a hazában az ugynevezett Deákpárt. De vajon tesszük-e ezt mindnyájan? — A 67. óta lezajlott átalakulási vajadásoknak különösen 69-ki epizódja határozottan tagadja. Minden mozgalmakban saját énünknek az előtérbe tolása, természetes az elvek cége alatt, — a főmozzanat, — az iskola porát magáról alig lerázott irodalmi gyerkőc, tekintélyes napilapok hasábjain osztogatja a tudományok komoly emberének állambölcséleti éretlen leckéjét; a hazaárulás bűnének súlyos vádját csapkodja a haza szolgálatában elaggott becsületesség szemébe az, kinek hazája iránti eddigi minden szolgálata a tömeget megméltelyező üres handa-banda volt, s nagy nevetek piszkol itt-ott be a szennyes rozsz akarat azon fertő sarával, melyben maga fetreng, s midőn így sokszor a legpiszkosabb üzletet csináljuk a sajtóból, ha a csiklandozó feltálatl étkebe beleunt a consumens közönség: azon törjük fejünket, hogy tegyük azokat még csiklandozóbbá, s ha az ingyenkedés már nem elég, a lelkiismeretlen sajtó itt-ott az undorítóig megy. Így született meg a „Szabad Magyarország” „Nép-zászló”-ja „Ludas Matyi,” „Lámpás,” stb. a hazai journalistika e salakjai. Kifelé kapkodunk minden irány nélkül, ma kacérkodunk a porosz fegyverek győzelmeivel s Bismark politikájának malmára hajtjuk a vizet, s az irány nélküli kapkodás odáig megy, hogy egy szennyes árulási tény, Metz feladását, megdicsérni is bírjuk; átkozzuk a 10 év előtt még a franciák dicső császárságának czimezetett Napoleont; — holnap a francia köztársaság üdvözlésével ütjük arcul — ugylátszik — csak szímlent monarchikus loyaltásunkat, s az olvasó közönség nem tudja a monarchikus vagy a köztársasági eszmékben keresse-e üdvét s még jobban bele kábul a dologba, midőn a dunai confederatio kísértete is megjelen az éj sötétében.

És míg ez történik a szintéren nagyban mi történik addig a culissák megett kicsinyben? Emitt egy baloldali kortes, a felléptetett jobboldali követre hártja a nagyapa elkövetett tetteinek odiumát s felelevenítve a feudális korszak emlékeit a hiszékeny tömegnél s választóit mint a paloták csatlósait mutatva be, democrat érzelmével megegyeztetetőknek tartja az osztály gyűlöletet szítani a helyett, hogy a társadalmi rétegek nivellirozására törekednék. Így aztán az elvek kérdéséből a személy és clique kérdése lesz; de azért a pártlelkiismeret elég fogékony maga

előtt az étele üzelmek által keltett és szított mozgalmakat az elvek küzdelmévé szépíteni. Vanitatum vanitas! Amott egy baloldali képviselő egy husz évi becsületes szolgálatban közbeesülés tárgyává lett községi tisztviselő ellen keltett mozgalmak talajába veti lábát, hogy magát a képviselői székbe emelje, habár választásánál pirulva kell is látnia az értelmiség, sőt maga a nép higgadtabb gondolkozásu részének sokat jelentő tiltakozó visszavonulását a szavazási urnától. Amott ismét egy emésztetlen ismeretekkel saturált nyugtalan fő követeli, hogy kedvéért omoljon össze a bánati traktus s midőn hiába fenyegetődik, s midőn a falnak rontva véres foltokkal vonul vissza, a Madarász-Csanádi-féle vándor kortes karjaiba veti magát s ezek vállairól lekiabálva méltelyezi meg egy tekintélyes községi lakóinak józan gondolkodását. Majd a külvárosi olvasókörök látogatóira erőszakolja emésztetlen eszméit, s így alásva becsületességben megőszült s hazájának nálánál minden esetre több szolgálatot tett jobboldali elődének hitelét, magának legalább három évre a képviselői állásban megélhetési sinecurát biztosít, midőn már másutt a tengely erősen töredezett. Így aztán természetes, hogy a balközép középponti bizottságának egész erővel történt küzdelme sem bírja elhárítani a keltett mozgalom árja ellenében, hogy egy más kerületbe ipsissimo praesente balközép a kor curiosuma: Táncsics, ne választassék meg képviselőnek. És ez könnyen is érthető; itt már mélyebbre hatolt az agitatio szelleme; a balközép eszméi itt már social-democrata eszmékké értek, s ki tudja országszerte hova érdenek még, ha Madarász és társainak sikerült még több párhíveket bebtívni a parlamentbe, hova már berpité a pelyhedző veréb fiut, hogy idét len csiripolásával neveltséges intermezzókat rögtönözzen a komoly férfiak figyelemfárasztó munkájának. A mozgalmakat, jó urak ott a baloldalon, megindítotok, meg is termék a gyümölcsöt; hiszen már a társadalmi rend megmentésének kérdése is lebbent vezérférfitok ajkáról, tehát magatok bevallotok, hogy a társadalmi rend fenyegetve van. Na de hiszen ezekben él a népek örök ifjúsága, vigasztalhatjátok magatokat; csak hogy a gyertya a mely sebes lánggal ég, hamarabb is kialszik. A kovászt megtévte, de az erjedés messzibb ment, mint gondolatok. A mozgalmat megindítani vajmi könnyű, de az ebből keletkezett áramot még Mirabeau homokszepe sem állítja meg; pedig minő törpék vagytok ti e szellem-óriás mellett!

Végeredmény. Isten óvja hazánkat a veszélytől, pedig a veszély fenyeget. Mindnyájunkban él egy titkos sejtelem, mely azt mondja, hogy hazánkra talán nagyon közel jövőben újból a lét véres küzdelme vár. A ma még kormányon ülő kényelmes Deákpárt, mely a maga becsületességének szemüvegén nézve a dolgozat, folyton a nép józan értelmére apellál, talán nem is sejtí mennyire alá van aknáva helyzete a nép között. De ugyan, hogy birjon lelkesedni a nemzet — mondják a baloldalon — mikor itt a delegitio, a közösügy, a financ és trafik? Tehát nemzetünk már csak a szabad pálinka főzés s a szabad dohány termelés igérete mellett bir lelkesedni hazája és királyáért, — a haza ezek igérete nélkül semmi, melyen kívül pedig nincsen számunkra hely? Szomorú, de való s tény, hogy népünk ide lett terelve és ha nem sikerül megmenteni bennünket a jelenlegi többségnek, majd elő áll sem hideg sem meleg, ma delegitios, holnap már nem delegitios politikájával a balközép; de alig hiszszük, hogy fog találni a népben.

A népek ma már több kell, mint a mennyit e párt a lelkesedés tápanyagául nyújtani birna; a balközép elvei előtte ép oly izetlenek, mint a mily izetlenekké tettek a Deákpártiak, mutatja azon óriási küzdelem, melybe került magát e pártnak az ország több helyein fentartani s azon körülmény, hogy a mult választások alkalmával történt híres fusio a szélsőbalmak vált előnyére. Fogná-e támogatni ugyan ezen pártot az ország értelmisége, mely ma még nem csak tulnyomó számú többségével, hanem vezér tehetségeivel is a Deákpártban táboroz: alig hiszszük; de hogy a szélsőbalmi elvek kelendősege mellett varázsa hovahamarabb foszlányokba hullanak szét: arra sok, igen sok jel mutat. De hiszen ne aggódjunk; itt lesz akkor Magyarországot Roethefortja, Madarász, a foederatio eszméinek magaslatában léghajózó magyar Gambetta Schwarczal, kiléghajóznak Bukarestbe, hogy a toederáció eszméjének varázásával keressenek számunkra szövetségeseket, felhívják meg menteni a hazát, a felkorbácsolt vak szenvedélyeket a social demokrata eszméket, — s mit a Jókay kaszája a golyószóró s a Wárendel-féle hátultöltő meg nem tesz, majd meg teendi az értelmiségben semmi támaszra nem találó, mert magától az értelmiséget vezérei üzelmek által elidegenített s a tömeg józanabb részétől is elhagyott: ó h nép!

Hitünk, hogy ma nem létezik a magyar parlamentben párt, melyből kerekedhet kormány rendelkezni a vész elhárítására szükséges min-

izbeni bebörtönzését nemsokára szabad lábra helyezése követé, azonban a börtönből távozása alkalmával megesküdött, hogy oda többé vissza nem tér, mely elhatározása nemsokára borzasztó próbára lett téve. Egy újabb parancs nyomán, ismét más ügynökei a rém uralomnak jelennek meg nála; Chamfort őket minden vonakodás nélkül fogadja, kik is vádolt azon kérdésének, hogy számára néhány pernyi ügyei rendbehozására szükséges időt engedjenek, készséggel adtak helyt. Gyorsan mint a gondolat dolgozó szobájába zárkozik, pisztolyt tölt, s azt homlokának szegzi. A golyó eluzza orra tövét, szétroncsolja jobb szemét, de nem hatolva koponyáregébe, agyát érintetlenül hagyja. Azonban minden áron halnia kell; ekkor löfegyverét borotvával váltja fel, s torkán mély de nem halálos sebeket ejt; biába ismétli metzéseit, utoljára szive tájkán hordozza meg végzetes eszközét s husa capatokban lóg alá. Lelki ereje ekkor ingadozni kezd, azonban egy vég erőködésben összeszedvén minden erejét, borotváját térdhajlásának feszíti, magán egy mély tátongó sebet ejt, hogy ereit megnyissa. De végre az éles fájdalom egy erős kiáltásban tör ki nála s élettelenül összerogyik. A pisztoly durranásra a borzasztó kiáltásra s szoba ajtaja alatt patakban folyó vér láttára összefutnak, kik épen akkor nála ebédre voltak hivatalosak. Ekkor szobájába viszik s mig az orvosok sebei bekötéséhez szükséges eszközök előszerzésével foglalkoznak, Chamfort a jelenlevő több tanuk előtt következő okmányt mond toll alá: „Én, Chamfort Sebestyén Miklós, adom tudtára mindenkinek, hogy inkább akartam mint szabad ember halni meg, minthogy valamely börtönbe fogságra hurcoljanak; kijelentem továbbá, hogy ha azon állapot dacára is, melyben vagyok, erőszakkal elhurcoltatnám, maradt elég erőm bevégezni, a mit elkezdtem. Én szabad ember vagyok, élve ugyan soha fogságra nem hurcolnak.”

Ezen nyilatkozatot aláírva barátjaihoz így szolt:

„Mégis csak nagy dolog, hogy az ember ily ügyetlen; még csak magát kivégezni sem sikerül az embernek, pedig minden annyira kedvezett, s azon kegyvesztés mellett, melybe szerencsémre estem, attól sem kell vala tartanom, hogy a Pantheonnak nevezett szemétdombra vigyenek.” E nyilatkozatot erőszakolá ajkára Marat apotheosisa s hullájának nem sokkal azelőtt a Pantheonba történt elhelyezése. Dacára a konok öngyilkossági kísérletei közben magán ejtett súlyos sérelmeknek meggyógyult, s unalmát egy görög anthologia epigrammáinak átfordításaival igyekezett elűzni, midőn 1794. april 13-án betegség ragadta ki az élők közül.

E magasztos bátorság s e férfias erély mellett, mely a legkegyetlenebb halált is elébe teszi a körülményekeli gyáva alkudozásnak, minő helyet foglal el Lomenie de Brienne kardinális halvány arcával s nyomorúan ingatag jellemével? A helyett, hogy mint Chamfort méltóságáteljesen nézett volna szemébe a halálnak, az egyház magas rangu dignitáriusa csak akkor tudá magát elhatározni a halálra, midőn előbb a megalázódás s hitszegés minden lehető forrásait kimeríté.

XVI. Lajos uralkodása alatt mint miniszterelnök erőszakos, de egyszersmind ügyetlen rendszabályaival sietteté a monarchia bukását s most meghunyászkodva s egész alázattal pazarolja a forradalomra az oltár tömjénét. Egyszer a többek között elhiteti magával, hogy a tulzó demokratiával nyiltan bevallott szövetsége sértetlen védpajzs alá helyezí s ez új megaláztatást, mint a sors új kegyét fogadja gondolatában.

Brienne-nek mint sens-i érseknek e városban volt székhelye s akkor tette le a polgári esküt, midőn Lepelletier-Saint-Fargeau, Maure és Bourbotte polgártársai szavazataért versenyeztek, mely őket a nemzeti conventbe segítse. Már épen bezárták a szavazási urnát, midőn egyszerre véletlenül megjelenik az egykori érsek s szava-

zati jogának gyakorlatát követelve, a nevezett képviselőkre adta nyilvánosan szavazatát. Apostasiájának ezen új jelét egyik szivesen fogadta, mig a másik az egésznek kétes magyarázatot adott, s de Brienne érseket egyszerre megtapsolták és kifityülték. Azt gondolva, hogy azzal szavazatának szabatosabb jelentőséget ad a lelkesi komoly méltóság gunyára, ezen alkalomra a forradalom jelvényeivel diszitve jelenik meg; egyáltalán nem szerény szabásu s a carnagole-hoz közelítő szürke frakcsjával a szigorú republicanust akaró szemlélyében sejtetni s a veres sipkával, melyet bukott eminentiája a papi főveg helyett tett fejére, polgári érzelmei buzgalmának akart kifejezést adni.

Azonban ezen szembeszökő hitszegés dacára, nemsokára reá 1793. nov. havában szabadságától megfosztott, de később több fogolytársaival együtt, ekkor még a fogságból kiszabadult. Azonban a rémuralom napról napra borzasztóbbá vált, Brienne újból fogságba került s ekkor számolva a kérélhetlen végzettel a méreghez folyamodott.

A grenoblei érseket úgy mint Brienne-t a vérpadtól félelem öngyilkossá tévé s őt is a méreg szabadítá meg a kegyetlen gyötrelmetől.

Fentebb említők, hogy Lepelletier-Saint-Fargeau, Maure Bourbotte és Brienne egykor ugyanazon fedél alatt egyesültek a forradalom közös bálványimadásában, miután ez utóbbi szerencsésnek tartá magát a három elsőre adhatni szavazatát. Azonban polgár-visszályukat egysé érhető tul s ez óráról kezdve napjaik megváltak számálva. De Brienne, Maure és Bourbotte öngyilkossá által multak ki, Lepelletier-Saint-Fargeau pedig még előbb mint ők, Páris nevű gyilkos törében találta meg a boszú fegyvert, melyel a pártfanatismus XVI Lajos halálára adott szavazataért sujtá.

den elemeivel a nemzetnek. Jövők attól függ: elbirja-e a közös veszély érzete hallgattatni bennünk a párt szenvedélyeket; fognak-e egyesülni a pártok egy eszmében: a haza szeretetben: Ha nem: a vész percében egy szilárd karra lesz szükség, mely vas marokkal tartsa össze a bomladozó kévét.

Azért még nem késő: okuljunk!

A haretéri tudósításokat kezdi háttérbe szorítani az orosz-török kérdés felmerülése, mely a milyen mozgásba hozta a kabineteket, ép oly rettegéssel tölt el mindnyájunkat, kik a jelen háboru egész borzasztóságát láthatuk. Az orosz kabinet kijelenté, hogy az 1856-ki párisi szerződést nem tartja tovább kötelezőnek, az ez okmányt aláírt hatalmak pedig okmányokba foglalták, hogy annak legkisebb megsértését „casus belli”-nek fogják tekinteni. S ha most vissza emlékezünk a francia-porosz háborut megelőzőt diplomatiai mozgalmakra s annak eredménytelenségére, talán nem tulzunk, ha egy, még a mostaninál is iszonyubb háboru kitérésétől rettegünk. Granville ugyan egyenesen visszautasította e követelést s csatlakozott hozzá külügyministeriumunk is s az olasz követ is kijelenté kormányának nevében a hozzájárulást. S most csak Bismarkra néz kíváncsisággal a világ, ki első roszalé e követelésnek még lehetőségét is s most, hogy megtörtént, hallgat.

Az orosz kormány ugy látszik nagyon kedvezőnek találja a francia vereség után a fellépést, azonban Austria, Angol-, Török- s Olaszország sem fogják érdekeik ily világos megsértését behuny szemmel nézni.

A francia ügyek az orleansi győzelem óta némileg javultak s most Gambetta a győzelmes sereggel Páris felmentésére siet, ha ugyan képes lesz erre, Trochu 8 hadosztálya Párisban a kitérésre vár s ha még lehet bizni csodás dolgokban az egyesült kirohanás a külső sereg támadásával talán némi fordulatot adhat a dolognak.

Pozsonyi levelek.

I.

T. szerkesztő ur! Fölteszem Mercurról, a szárnyas istenről, hogy most nincs épen vedlő kedvében s lesz szives levelemet néha-néha kézbesíteni Önnek.

Elismerem, hogy háládatlan feladat megoldásához kezdek, midőn Pozsonyról akarok írogatni; mikor még mi pozsonyiak is alig tudjuk, hogy élünk, vajon megkivánhatjuk-e irányunkban oly messze vidéken lakóktól az érdeklődést?

Nem hiába, hogy ujone vagyok a vidéki levelek irásában; őszintén szólva, az irodalomnak e babérral nem igen kecsegtető ágát még nem próbálgattam; de isten neki! majd csak neki fohászokodom, megmutatom, hogy én is tudok „Feuilleton-Schreiber” lenni.

S most jelentem, hogy a levél kezdődik.

Pozsony. Fekszik az északi szélesség 48-2, s a kelet hosszúság 34-8 foka közt. Igen nevezetes város — volt. Lakosai németek, magyarok, tótok, meg pensionált katonatisztek. Annyira német, hogy a „Pressburger Monatschrift” már is Németországhoz csatolta, talán egy kissé sietett is vele. Hanem meg kell adni, hogy nem hiában neveztek egy időben városunkat Bécs külvárosának; igazán, ugy érzi magát benne az ember, mint-ha Bécsben a Widen, Mariahilf stb. utcáin járkálna. Egy kis hasonlatosság is van köztök. — Dícséretére legyen mondva Pozsonynak, nagyon halandó természetű dolog kebelében minden, a mi nem — német. Színháza — német; lapirodalma — német. E kettőnél talán jó lesz megállapodnom. A színház nem magyar ugyan, de ez tulajdonképp csak dícséretül van mondva; mert oly rosszul mennek benne az előadások s az Olmüczről ide származott Csernitz annyira tömi a n. é. publikumot operákkal, hogy ha a legelső külföldi (német) színházakból nem látogatnák vendégszerelőket, alkalmasint megcsökkenne látogatóinak száma a művelt közönség részéről. Igy ugyancsak nagy pártolásnak örvend. A mult éveken megpróbálkozott valamely magyar színházról is. Persze, hogy megbukott! — Négy lapunk van, az is német. 46,000-nyi lakos szellemi táplálására ennyi s ily lap aligha nem kevés! — Vegyük őket szemügyre. Először jön a tiszteletreméltó „Presburger Ztg.” mikor Lónyay volt az egyik követ, annak tette a szépet, most már Hornnak zengedez hymnusokat. — A „Tagblatt” és „Donau” ikertestvérek; vagy jobban mondva, a „Donau” szülte amazt, mely napilap, s élénken van szerkesztve; a „mámi” a szépirodalmat vette gyámkodása alá, sőt a történeti téren is próbálgatja a szerencsét. A „Monatschrift”-et a jezsuiták és aristokraták alapíták „ad majorem Germaniae gloriam.”

— Hja, ez a levél nem ér semmit! sohajt Ön fel, szerkesztő ur. Hiszem mind igaz ez, kérem, de hát — a kezdet nehézségei és a többi — — Im, megjobbitom magamat: felcsapok újdonságoknak.

Tegnap iszonyu szerencsétlenség állott küszöbön. Egy szekér roppant sebességgel vágatva, elgázolando volt egy kis gyermeket az utcán. Azonban hála a gondviselés keze titkos működésének! a baj csodásan elhárított. A kocsis ugyanis nem gázolta el a kisedet, mert ennek dajkája bement egy korcsmába pálinkázni s a kicsit is magával vitte; a kocsis pedig ugyanezen időben egy egészen más utcán robogott keresztül.

Ncs? nem kezdem-e már magamat betalálni új helyzetembe? Egyéb új most nincs nálunk; mert remélem, a békésmezeiek nem kíváncsiak arra, hogy mérik most nálunk a zöldpiacra a krumplic vagy a paszuly itecéjét.

„Sajnálattal kell a közönségnek tudtul adnom, hogy leveleimet folytatni szándékozom.”

Klió.

Néhány szó a gyulai vasuti indóházhoz vezető ut ügyében.

A „Békés” már több ízben foglalkozott a Gyula városa által építendő indóházhoz vezető utról s különösen annak holléte felett sok oldalú nézetek merültek fel s most már midőn tudomásom szerint a képviselőtestület ezen irányban megállapodásra jött s egy ideiglenes (rögtön készíthető) s egy disz ut (boldogabb jövőben építendő) vonal meg vannak állapítva, ismét egy új, eddig még szóba sem jött vonal fedeztetett fel, mely az urasági magtár tájékától a Körösön át hidalva egyenesen kötné össze a sokat emlegetett Bach-világban készült köutat a gyulai indóháztól s ezen utvonallal létesítésére, mint tudom, már adakozásokat is gyűjtönek.

Nem akarom taglalni, hogy a szóban levő vonalok közül, melyik volna a legcélszerűbb, mivel arra nézve sok körülmény birna befolyással s ismét azon az indóház kérdésénél már tapasztalt körülmény lehetne a köz-megállapodás főakadálya, hogy minden egyes háztulajdonos azon vonalat találna legcélszerűbbnek, mely vagy saját háza előtt vagy annak lehető legközelében vezetne el.

A földolog az, hogy az indóházhoz közlekedési ut szükség, határozzuk el annak irányát s építtessék azt ki azé, kik arra hivatva vannak.

Jelenleg már alapos okaink vannak remélni, hogy az indóházhoz, ha bár nem is a disz uton, de legalább ez ideiglenes uton maholnap lehetséges lesz a közlekedés s jelen felszólalásom nem is ezen rögtön szükséges közlekedésre vonatkozik, hanem a tervezett disz utra óhajtom az illetők figyelmét felhívni.

Ha nem tévedek, midőn a diszutat említik, mindig egy rendesen kiépített s minden időtájban biztosan járható utat képzelek magam előtt s meg vagyok győződve, hogy a gyulai közönség szintén egy rendesen fenntartott s fölépített köutat ért alatta.

Én sem a tervezett disz ut vonalát nem ismerem, sem a forrásokat, miből az készülni fog, de annyit tudok, hogy a kérdéses ut építése tetemes pénzbe fog kerülni s kerülni fog az bármennyibe, még mindig nem leszünk arról biztosítva, hogy a kérdéses ut mindig jó is lesz, ha csak az építésnél rögtön arról is nem gondoskodunk, hogy ezen ut fenntartása is biztosított; mert nem szabad a számításból kifelednünk, hogy minden köut folyton kopásnak levén kitéve azt folytonosan javítgatni, s az elkopott anyagokat évenként pótolni kell, ha azt nem akarjuk, hogy utunk lassan-lassan elkopván, végtére egészen tönkre menjen.

Azért tehát egy új köut építésénél nemcsak az első előállításra kell figyelmüket kiterjesztenünk, de számításba kell venni azon tükét is, mely az ut későbbi fenntartásának fedezésére szolgál s ily nagyon könnyen előállhat azon körülmény, hogy ha az előállítás többé kerül is a későbbi fenntartási költségek megkímélésével a drágábbnak feltűnő építkezés lesz jutányosabb.

Alföldünk s különösen a mi vidékünk oly körülmények közt van, hogy itt a köut építés majdnem a lehetetlenséggel határos, vagy legalább is aránylagosan roppant költségbe kerül s mindez azért, mert a kőanyagot oly távolról kell szállítanunk, hogy annak fuvarzását megfizetni alig érdemes, mutatja ezt azon körülmény hogy a vasutnál, hova pedig saját magának hordhatni a kavicsot, homokot használnak.

Hozzánk hasonló helyzetben van a Németalföld s ott a szükség megmutatta, hogy nem csak terméskő és kavicsal lehet jó utat készíteni hanem kongó téglák (Klinker) homok, és vízből is s ez az, mire az illetők figyelmét felhívni óhajtottam, talán nem volna felesleges e felett egy kissé gondolkozni s egy kis számítás tenni, hogy vajon melyik anyag volna a diszutnak megfelelőbb a messziről s drága pénzen szállított terméskő és kavics-e, vagy a kongó téglák, mihez anyag, homok s víz nálunk bővében van.

Hogy a kongó-téglá-utnak a köut felett többféle előnye vannak, azt kétségre vonni alig lehet s a fenntartásra nézve csak azt akarom megemlíteni, mit Hieronymi Károly közm. és közl. ministeri osztálytanácsos a

köutak fenntartásáról irt ismertetése végén mond, miszerint: „beállhat azon eset, hogy ugyanazon vidéken egy kisebb forgalmi utat előnyösebb kőből építeni, míg a nagyobb forgalmú utat előnyösebb kongó téglából létesíteni azért, mert a köut fenntartási költségei a nagyobb forgalommal nagyobb mérvben növekednek, mint a kongó tégláké.”

Kis Elek
megyei mérnök

Újdonságok.

× **A nőegylet alapszabályai** a ministeriumtól meg-erősítve leérkeztek, s így mielőbb várható az alakuló gyűlés megtartása, mely után az egylet azonnal megfogja kezdeni működését. S most midőn állandó létet és eredménydus működést óhajtunk az egyletnek, egyszersmind szívéből szavazunk köszönetet a kezdeményezőknak ugy, mint a résztvevőknek a szenvedő emberiség nevében.

× **Szarvason is lesz járda**, hanem mint biztosan értesülünk, a városi tanács gáncoskodása némileg akadályozta azon nem eléggé méltányos határozata által, hogy a járdák felállítását az illető háztulajdonosok költségére történjék. Már uraim ha önként azt határozták, ki tilthatja meg aztán a háztulajdonosoknak, ha ők azt határozzák — s jogosan — hogy csak ők járhasanak a saját pénzükön készült járdákon.

× **Polgári kaszinó**nk nagyon elteveszté szemelő a célt, melyet kitűzött, mert mint látjuk az egylet épen nem a művelődés s irodalom pártolása által tűnik ki, hanem inkább a hazard kártyajáték barlangjává aljasul. Megrovandók első sorban a játékosok úgy, mint a nem játszó tagok, kik ily üzemet elnézni tudnak, de megrovandó rendőrségünk is, hogy erőlyes fellépése által meg nem akadályozza azt, — különben azutánra ajánljuk figyelmébe mi kötelességünket a figyelmeztetést, megtettük, s az eredményt elvárjuk.

× **A csáki agarász-egylet** ez idei öregagarversenyét nov. hó 28-án fogja megtartani. Összejövetei hely a kondorosi csárda. Az agarak bejelentése ugyanott a verseny napján reggeli 9 óráig történhet. Ez alkalommal közgyűlés is tartatik, melyre a t. urak megjelenni sziveskedjenek. A betéti összeg egy agarért, ha tagé 5 frt, ha nem tagé 10 frt. — Díjas agar kettős tételt fizet. A versenydíj egy 100 frt értékű csibuk.

Spanyolországban az asztali herceg választatott királlyá nov. 16-án.

— **Eleméri Aurél** e hó 14-én vezeté oltárhoz városunk egyik szépét: Farkas Minka kisasszonyt. Az esketés a gyulai grófi kastély házikapornájában ment végbe, honnan a nagyszámu násznép az ezen estére átengedett kastély terméibe vonult. Násznagyk Dáni József uradalmi felügyelő és Farkas Béla a menyasszony nagybátyja voltak, koszoruleány Farkas Mária k. a. vőfély pedig Csasz Pista. A menyegzőn általános jókedv s kedélyesség uralkodott s a szokásos felköszöntések egymást érték. Másnap a fiatal pár lakhelyére: a csongrádmezei sámsóni pusztára távozott. — Az ég áldása kísérje a két szerető szív egyesülését.

× **Uton utfele**n lakadalmas népséggel találkozunk kik a szomorgó menyasszony vigaszlatásán kívül nem a legépületesebb frázisokkal botránykoztatják a járókeletet, de még ez csak hadján volna — bár megrovásunk erre sem mulaszthatjuk el — hanem hogy a lakadalmas háztól a templomig s onnan vissza pisztoly durrogatások közt mennek, azt épen nem helyeselhetjük. Mert a mellett, hogy a lakosokat folytonos rettegésben tartja a náddal fedett gyulékony házak mindig veszedelemnek vannak kitéve ily esetekben, s hogy talán még szerencsétlenség nem történt, azt csupán áldott jó időknek köszönhetjük, mely folytonosan az özönvíz rémségeire emlékeztet. Különbö pedig ajánljuk e kihágásokat, mert másképp csakugyan nem nevezhetjük — éber (?) rendőrségünk figyelmébe.

— **A békésmezei gazd. egylet** f. é. novemb. 20-án d. e. 10 órakor Csabán igazg. választmányi ülést tart, melyre az illetők megjelenni kéretnek.

Hetivásári tudósítás.

Gyula nov. 18. A piac ma is leginkább káposztás szekeréből állott, — annyira, hogy még ezek száma 140—150-re rugott, mindenféle gabonás szekér csak 15—16 volt, búzával és kukuricával 2-ben terhelve.

A gabonafélékből a szemes kukurica ára egy kissé emelkedett, a búzáé szilárdult; a legjobb káposztáé 40—50, a középszerűé 20 krral emelkedett százankint. — Legtöbbet a békési hajósok és helybeliek vettek meg.

Ló 70—75, szarvasmarha 40—45 drb volt, — a jobb ígás fiatal lovakból 90—100—140 frtig lehetett darabját venni.

A jobb husu ökör és meddő tehénért olyan magas árt kívánt egy-két tulajdonos, hogy a megsabott husárhoz képest a mészárosok nem vehették volna kár nélkül.

Sertés apraja, nagyja, maglója, hizlaltja megközelítette a 400 darabot; — kelendőse épen semmi nem volt, — részint mert igen meleg az idő, részint mert a nagy sár miatt kinézni sem volt kedvök az embe-
reknek.

Egy pár szekér hozott tüzfát is; a vékony tölgyfa 7 forintjával, jobbféle kemény fa 9 forintjával kelt kis szekere, — melyen félőnél kevesebb volt.

A szén zsákja 90 kr. volt, — egy csekélyebb tövis borona 3 frt; a mész vékaja 2 frt volt. Sz. L.

HIRDETMÉNYEK

Éppen most jelent meg és Nagy Ferencz könyvkereskedésében kapható: **Nőruha derék szabása és készítési módja**, írta Amend Antal nőruha készítő. Ára 3 frt.

Die besten und sichersten Lose auf Raten zu erkaufen,
wo jeder Käufer auf den ganzen Treffer allein spielt und zu jeder Stunde sein Original-Los beziehen kann.

Ung. Prämien-Lose, Ziehung am 15. November, 15. Feber, 15. Mai, 15. August, in 24 Raten á 5 fl. 1. Rate 5 fl. 63 kr. Haupttreffer 100,000 fl.

1864-er Lose, Ziehung am 1-ten December. (Jährlich 5 Ziehungen) in 20 Raten á 8 fl. 1. Rate 8 fl. 63 kr. Haupttreffer 250,000 fl.

Credit-Lose, Ziehung 2. Jänner, (jährlich 4 Ziehungen) in 20 Raten á 10 fl. 1. Rate 10 fl. 63 kr. — Haupttreffer 250,000 fl.

1839-er Rothschild-Lose, Haupttreffer 210,000 und 300,000 fl. Ganze in 32 Raten á 25 fl. Fünftel in 32 Raten á 5 fl. — Diese Lose haben im Ganzen nur noch 6 Ziehungen und garantire ich jedem Käufer bei einem ganzen Los 300 fl. Gewinnst außer dem Ankaufspreis, bei einem Fünftel-Los 60 fl. Gewinnst außer dem Ankaufspreis.

Wer alle 4 Lose zusammen auf Raten kauft, erhält 10 Stück Konkordia-Lose zur grossen Silber-Lotterie, von welcher die Ziehung am 28. Feber 1871 stattfindet, als Gratis-Zulage.

Promessen auf ung. Lose 2 fl. 50 kr.,
1864-er Lose 2 fl. 50 kr. } und
Credit-Lose 3 fl. 50 kr. } 50 kr. Stempel.

Aufträge aus der Provinz werden auch mit Nachnahme effectuirt und
2—3 Listen gratis eingesendet. 83)

M. L. FISCHER,

Wechselhaus „zur Fortuna“, Hatvaner-Gasse Nr. 16, PEST.

Wichtig für Kaufleute und Oekonomen.

Ergebnis Gefertigter empfiehlt sein stets gut versehenes Lager von Oehl, echt amerikanisches Petroleum, feinstes belgisches Wagensett, Stearin-, Paraffin-, Anschlitt-Kerzen, alle Sorten Bündwaaren, Canditten, Wische, Stärke, Siegelack, Essenzen, und alle in dieses Fach schlagende Artikel zu den stets billigsten Tages-Preisen. — Preisblätter sende auf Verlangen franco.

Achtungsvoll

M. Brüller

Pest Waiznerstrasse No 18.

5—10

Nagyméltóságú gróf Apponyi György ur B.-Csabán főpiacra levő

84) **két házhelye** 2—2

az egyik 7 portára osztva a rajta levő épületekkel együtt, nyilvános árverés útján 1. évi december hó 15-én fog eladatni.

Az árverési feltételek uradalmi számvevő Rimler Pál urnál bármikor megtekinthetők.

Árlejtési hirdetmény.

A gyula-n.-váradí országutba eső nagy-csatornai hid pallózatának 1400 fitra költségvetéssel javítására folyó év november hó 21-én, Gyulán reggeli 9 órakor az első alispáni hivatalban nyilvános árlejtés fogván tartatni, erről a vállalkozni óhajtok azzal értesitetnek, hogy az ide vonatkozó föltételeket és költségvetést, a megyei mérnöknel addig is megtekinthetik. 85

Kis Elek

megyei mérnök.

2—2

Eladó ház.

Beliczey Rezsőnek a főutcán fekvő 31-ik számú háza örök áron eladó.

Bővebben értekezhetni a tulajdonossal. 82) 3—3

Hat havi törlesztésre mindenféle

INGA-ÓRÁK

kaphatók

WEIL SÁNDORNÁL

86) **GYULÁN.** 2—3

Mindennemű női pipere munkák, ugy szintén fehér nemű varrásokat pontosan és jutányosan készít. 1—3

Ferge Gyuláné

90) (lakásom Góg József házába.)

Mult kerékgyártó házában egy lakás kiadó. 91)

77) **KELLER és ZSITVAY** 6—12

női divat kereskedésükben

Pesten szervitater 6-ik szám alatt

mindennemű selyem szövetek

a legujabb bel- és külföldi női-divat-kelmék,

SHAWLAK, KENDŐK és ANGOL PLAIDEK,
valamint a legutolsó divat szerint készült öltözékek (Costume)

bársony és posztó őszi- s téli-női-felöltők

nagy választásban és jutányos áron kaphatók.

Kívánatra kelme minta szeletek legnagyobb készséggel küldetnek.

1—5 **1839-ger Rothschild-Lose ohne Raten.** 89)

Um den Ankauf dieser mit dem größten Spielreize ausgestatteter Lose auch jenen Kreisen zugänglich zu machen, welche den Betrag des Loses auf einmal nicht auslegen und auch ratenweise nicht zahlen wollen, stellen wir auf die nur noch 6 Ziehungen habenden **1839-ger Rothschildlose** Haupttreffer fl. 300,000 ÖM. Kleinsten Treffer fl. 500 ÖM.)

Zwanzigstel Antheillose aus

womit man sich das Eigenthumsrecht desselben erwirbt, an allen folgenden Ziehungen damit theilnimmt, und sich successive verschiedene Serien anschaffen kann. — Der Erlag ist flos fl. 10 ein für allemal, wogegen das gefällig ausgefertigte Document mit genauer Serien und No Angabe ausgefolgt wird. Für das gezogene Serienlos garantiren wir Nutzen beim Verkauf, und sind auch bereit, diese Original Antheillose jederzeit m. fl. 1. — Differenz zum Tagescourse zurück zu kaufen, und Vorschüsse darauf zu ertheilen. In nicht fernem Zeit wird dieses Los gewiß den 4-fachen Cours des Nominals erreichen, weil schon jetzt selbe schwer erhältlich sind.

Auch erlassen gegen Raten a 6. fl. 100. Ungarlose a 120. — 100. 1864-ger a 156. — 1/5. 1839-ger a 156.

MAGAZINER & STERK

Bank und Wechselhaus Franz Deakgasse No 7 Pest.

Aufträge aus der Provinz werden prompt und auch gegen Nachnahme ausgeführt.